

УДК 37.014.42:[316.774:376]

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-3\(43\)-1432-1443](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-3(43)-1432-1443)

Совик Тетяна Олександрівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської, Рівненський державний гуманітарний університет, <https://orcid.org/0000-0001-7237-0869>

Федорова Наталія Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської, Рівненський державний гуманітарний університет, <https://orcid.org/0000-0002-5721-6748>

Косарева Галина Миколаївна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської, Рівненський державний гуманітарний університет, <https://orcid.org/0000-0002-1999-5787>

Борисова Оксана Олександрівна старший викладач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської, Рівненський державний гуманітарний університет, <https://orcid.org/0000-0001-5355-2720>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДЛЯ АДАПТАЦІЇ В СОЦІУМІ ДІТЕЙ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Анотація. У статті розглядаються особливості застосування альтернативних методів комунікації для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Проблеми дітей з порушеннями мовлення, зокрема тих, хто не може використовувати традиційні вербальні методи, створюють суттєві труднощі у взаємодії з оточенням і соціалізації. У зв'язку з цим альтернативна комунікація, включаючи жестову мову, комунікаційні картки, електронні пристрої, а також спеціалізовані системи, стає важливим інструментом у розвитку мовлення та інтеграції дітей з тяжкими порушеннями мовлення в соціум.

У статті акцентується на значенні раннього впровадження альтернативної комунікації, зокрема на її впливі на когнітивний і соціальний розвиток дітей. Окрему увагу приділено використанню сучасних технологій, таких як планшети та спеціалізовані додатки для комунікації, що дозволяють дітям виражати свої потреби, емоції та думки більш ефективно.

Автори вказують на важливість індивідуального підходу до кожної дитини, оскільки методи альтернативної комунікації повинні відповідати

специфічним потребам і можливостям дитини. В результаті використання таких методів діти здатні покращити свою здатність до соціальної взаємодії, знижуючи рівень ізоляції та сприяючи більшій адаптації в суспільстві.

У статті розглядаються функціональні можливості програми **G Compis**, її роль у навчальному процесі та соціалізації дітей з порушеннями мовлення, а також приклади застосування G Compis у реальних ситуаціях. Визначено, що програма є важливим інструментом для розвитку комунікаційних навичок, що дає змогу дітям активно взаємодіяти з однолітками та дорослими, знижує соціальну ізоляцію і сприяє інтеграції в суспільство. Крім того, програма надає вчителям, логопедам і терапевтам можливість відстежувати прогрес дитини і коригувати навчальний або терапевтичний процес відповідно до її потреб.

Висновки статті підтверджують важливість розвитку інклюзивних підходів у вихованні та навчанні дітей з тяжкими порушеннями мовлення, що вимагають спеціалізованих методик для забезпечення їх соціальної адаптації та повноцінної участі в житті суспільства.

Ключові слова: альтернативна комунікація, тяжкі порушення мовлення, соціалізація, інклюзія, індивідуальний підхід, технології для комунікації.

Sovyk Tetyana Oleksandrivna, PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Preschool Pedagogy and Psychology and Special Education named after Prof. T.I. Ponimanska, Faculty of Education, Rivne State University of Humanities, <https://orcid.org/0000-0001-7237-0869>

Fedorova Nataliya Volodymyrivna, PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Preschool Pedagogy and Psychology and Special Education named after Prof. T.I. Ponimanska, Faculty of Education, Rivne State University of Humanities, <https://orcid.org/0000-0002-5721-6748>

Kosareva Halyna Mykolayivna PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Preschool Pedagogy and Psychology and Special Education named after Prof. T.I. Ponimanska, Faculty of Education, Rivne State University of Humanities, <https://orcid.org/0000-0002-1999-5787>

Borysova Oksana Oleksandrivna senior lecturer of the Department of Preschool Pedagogy and Psychology and Special Education named after Prof. T.I. Ponimanska, Faculty of Education, Rivne State University of Humanities, <https://orcid.org/0000-0001-5355-2720>

FEATURES OF THE USE OF ALTERNATIVE COMMUNICATION FOR ADAPTATION IN SOCIETY OF CHILDREN WITH SEVERE SPEECH DISORDERS

Abstract. The article discusses the features of the use of alternative communication methods for children with severe speech disorders. The problems of

children with speech disorders, in particular those who cannot use traditional verbal methods, create significant difficulties in interaction with the environment and socialization. In this regard, alternative communication, including sign language, communication cards, electronic devices, as well as specialized systems, is becoming an important tool in the development of speech and the integration of children with severe speech disorders into society.

The article emphasizes the importance of early implementation of alternative communication, in particular its impact on the cognitive and social development of children. Special attention is paid to the use of modern technologies, such as tablets and specialized communication applications, which allow children to express their needs, emotions and thoughts more effectively.

The authors point out the importance of an individual approach to each child, since alternative communication methods must meet the specific needs and capabilities of the child. As a result of using such methods, children are able to improve their ability to socialize, reducing the level of isolation and promoting greater adaptation in society.

The article examines the functional capabilities of the G Compis program, its role in the educational process and socialization of children with speech disorders, as well as examples of the application of G Compis in real situations. It is determined that the program is an important tool for the development of communication skills, which allows children to actively interact with peers and adults, reduces social isolation and promotes integration into society. In addition, the program provides teachers, speech therapists and therapists with the opportunity to monitor the child's progress and adjust the educational or therapeutic process according to their needs.

The conclusions of the article confirm the importance of developing inclusive approaches in the upbringing and education of children with severe speech disorders, which require specialized methods to ensure their social adaptation and full participation in society.

Keywords: alternative communication, severe speech disorders, socialization, inclusion, individual approach, communication technologies.

Постановка проблеми. Адаптація дітей з тяжкими порушеннями мовлення до соціуму є складним процесом, що включає різноманітні аспекти розвитку: психологічний, емоційний, соціальний та когнітивний. Одним з ключових елементів цього процесу є ефективна комунікація, оскільки здатність до спілкування є основою для інтеграції дитини в соціум. У випадку дітей з тяжкими порушеннями мовлення, таких як афазія, дизартрія, ринолалія або інші мовленнєві розлади, традиційні способи комунікації часто не є доступними або достатньо ефективними. У цьому контексті альтернативна комунікація виступає як важливий інструмент для підтримки і розвитку комунікативних навичок дітей з такими порушеннями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні наукові дослідження, присвячені альтернативній комунікації, відображають її значущість для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Структура комунікативних здібностей розглядається Т. Пивоварчук [5]. М. Чайка, Г. Усатенко, О. Кривоногова розглядають різні аспекти проблеми можливостей для розвитку та спілкування з використанням альтернативної і додаткової комунікації [7]. Корелюють з їхніми дослідженнями праці Н. Бабич [1], О. Боряк, Ю. Косенко [2]. Особливості формування соціальної взаємодії через означені види комунікації описують С. Цимбал-Слатвінська, І. Бабій [6]. Вчені О. Казачінер, І. Гордієнко, О. Цись досліджували стан проблеми використання альтернативної та допоміжної комунікації дітьми з порушенням мовленнєвого розвитку в Україні [3]. Т. Павлюк, О. Борисова описують мобільний додаток «Цифрова інклюзія» як засіб соціалізації та адаптації дітей з тяжкими порушеннями мовлення в освітніх навчальних закладах [4]. Особливості використання планшетів і спеціальних програм для альтернативної комунікації описує Р. Мейєр [8].

Метою статті є аналіз проблеми використання альтернативної комунікації для адаптації в соціумі дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Виклад основного матеріалу. Адаптація дітей з тяжкими порушеннями мовлення в соціумі є важливою та складною задачею, що вимагає комплексного підходу з урахуванням фізичних, емоційних і психологічних аспектів розвитку. Тяжкі порушення мовлення можуть істотно обмежувати здатність дитини до комунікації, що впливає на її соціальну інтеграцію, взаємодію з однолітками, а також на навчання та загальний розвиток.

Адаптація в навчальному середовищі є важливим етапом у соціалізації дітей з порушеннями мовлення. Завдяки використанню спеціальних методик, допоміжних технологій та індивідуальних навчальних планів, такі діти можуть брати участь у навчанні нарівні з іншими учнями. Важливо, щоб вчителі та спеціалісти, такі як логопеди або дефектологи, працювали разом для створення умов, що сприяють розвитку мовлення та когнітивних навичок дітей.

Соціальна адаптація дітей з порушеннями мовлення вимагає також розвитку соціальних навичок, таких як взаємодія з іншими дітьми, встановлення дружніх стосунків, вираження емоцій і почуттів. Психологічна підтримка є важливою частиною цього процесу, адже діти з порушеннями мовлення можуть відчувати себе ізольованими або непотрібними через труднощі у спілкуванні. Терапія та соціальні групи, в яких діти можуть взаємодіяти з однолітками, допомагають подолати ці бар'єри.

Одним із найважливіших інструментів для дітей з порушеннями мовлення є альтернативна комунікація. Вона дозволяє дітям виражати свої думки та емоції за допомогою жестів, карток, малюнків, символів або спеціалізованих електронних пристроїв. Використання таких методів допомагає зменшити соціальну ізоляцію, дозволяє дітям краще взаємодіяти з

оточуючими і адаптуватися в навчальних закладах та інших соціальних середовищах.

Альтернативна комунікація – це система комунікації, що використовується людьми, які мають обмежену або відсутню здатність до вербальної комунікації. Вона включає різноманітні технології та методи, що дозволяють людині висловлювати свої думки, потреби та емоції, не використовуючи мову в традиційному вигляді.

Розвиток і вдосконалення методик альтернативної комунікації стали важливими аспектами психолого-педагогічної роботи в контексті інклюзивної освіти та соціалізації дітей з особливими потребами.

Одним з важливих напрямків у дослідженнях є розвиток та впровадження сучасних технологій, зокрема мобільних додатків і пристроїв для підтримки альтернативної комунікації. Вони дають можливість дітям з тяжкими порушеннями мовлення використовувати спеціалізовані системи, які спрощують процес комунікації. Важливим аспектом є створення інтерфейсів, що адаптуються до індивідуальних потреб дитини (електронні комунікативні таблиці, планшети, інтерактивні екрани тощо).

Згідно з дослідженнями Р. Мейєра [8] використання планшетів і спеціальних програм покращує когнітивний розвиток дітей з порушеннями мовлення та сприяє їхній інтеграції в соціальне середовище. Т. Павлюк, О. Борисова описують функціональні можливості Мобільний додаток «Цифрова інклюзія» як засіб соціалізації та адаптації дітей з тяжкими порушеннями мовлення в освітніх навчальних закладах [4].

Важливим аспектом комунікації є методи альтернативної комунікації (жестова мова, комунікаційні картки). Дослідження останніх років підкреслюють важливість жестової мови та комунікаційних карток у процесі соціалізації дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Жестова мова, як одна з найбільш доступних форм альтернативної комунікації, активно використовується в роботі з дітьми, дозволяючи їм безпосередньо взаємодіяти з оточенням і виражати свої думки, емоції та потреби. *Наприклад, робота О. Казачінер, І. Гордієнко, О. Цись підкреслює, що за допомогою жестової мови діти з порушеннями мовлення можуть покращити свою комунікаційну активність, знижуючи рівень фрустрації, пов'язаної з неможливістю виражати себе [3].*

Іншою важливою тенденцією є впровадження альтернативної комунікації на ранніх етапах розвитку. Дослідження підтверджують, що чим раніше починається використання альтернативних методів комунікації, тим ефективніше відбувається адаптація дитини в соціумі. Використання таких методів на ранніх етапах розвитку дозволяє дітям швидше освоїти комунікаційні навички та адаптуватися до навчального процесу та соціальних ситуацій.

Дослідження [3; 7] показують, що дітям, у яких була рано введена альтернативна комунікація, легше адаптуватися до соціальних умов і знайти

спільну мову з однолітками та вихователями. Одним із основних напрямів у використанні альтернативної комунікації є індивідуалізація підходів до кожної дитини. Кожен випадок порушення мовлення унікальний, тому методи комунікації повинні адаптуватися під індивідуальні потреби дитини. Це включає вибір найефективнішої форми комунікації, що відповідає здібностям і можливостям конкретної дитини.

Як зазначається у дослідженнях О.Боряк, Ю.Косенко, використання персоналізованих методів альтернативної комунікації підвищує ефективність соціалізації дітей, зменшуючи рівень тривожності та страху перед соціальною взаємодією [2].

Останні дослідження С. Цимбал-Слатвінська, І. Бабій також акцентують увагу на позитивному впливі альтернативної комунікації на емоційний розвиток дітей. Діти, які мають можливість виражати свої емоції та потреби через альтернативні засоби, демонструють менший рівень агресії та фрустрації, що часто є наслідком невміння виражати себе вербально.

В роботі вчених підкреслюється, що дітям з тяжкими порушеннями мовлення, які використовують альтернативну комунікацію, властивий вищий рівень емоційної стабільності, що дозволяє їм краще адаптуватися до групових та індивідуальних взаємодій [6].

Дослідження М. Чайка, Г. Усатенко, О. Кривоногова також вказують на необхідність залучення батьків та педагогів до процесу адаптації дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Взаємодія дітей з оточенням (вихователі, батьки, однолітки) через альтернативну комунікацію сприяє швидшому освоєнню соціальних норм і покращує якість життя дітей.

За словами вчених, активна участь батьків і вихователів у навчанні дітей альтернативній комунікації є запорукою їхнього успішного соціального розвитку та адаптації [7].

Основні види альтернативної комунікації:

1. Вербальна альтернативна комунікація – використання невербальних елементів мови, таких як жести, міміка, знаки. Це може бути, наприклад, жестова мова або система комунікаційних карток.

2. Невербальна альтернативна комунікація – використання різних допоміжних технологій, таких як спеціальні програми на планшетах або комп'ютерах, які перетворюють вибір символів або малюнків у слова або фрази.

3. Символічна комунікація – використовуються картинки, малюнки, символи для передачі інформації. Цей метод є одним із найбільш поширених серед дітей, які мають тяжкі порушення мовлення [3; 4; 7].

Альтернативна комунікація має безліч переваг у процесі соціалізації дітей з тяжкими порушеннями мовлення, серед яких варто виділити кілька ключових аспектів:

1. Покращення взаємодії з оточуючими: для дітей з мовленнєвими порушеннями, які не можуть вербально виразити свої думки, альтернативна

комунікація забезпечує можливість передавати свої потреби та бажання. Це важливо для розвитку соціальних навичок і встановлення контактів з іншими дітьми та дорослими. Картки з малюнками, символами або мобільні додатки для дітей із порушеннями мовлення дають змогу безпосередньо взаємодіяти в класі або вдома.

2. Стимулювання когнітивного розвитку: використання символів, малюнків і жестів для комунікації стимулює розвиток уяви, розуміння абстракцій та символічного мислення. Діти навчаються розуміти та використовувати різні форми комунікації, що покращує їхню здатність до пізнання та соціальної адаптації.

3. Зменшення фрустрації та агресії: багато дітей з важкими порушеннями мовлення відчують сильну фрустрацію через свою неспроможність висловити свої думки або запити. Альтернативна комунікація допомагає знизити рівень стресу, що виникає через труднощі в спілкуванні, і, таким чином, зменшує ймовірність розвитку агресивних або деструктивних реакцій.

4. Розвиток самовираження та емоційної інтелігентності: альтернативна комунікація дає дітям можливість виражати свої емоції, почуття і потреби, що є важливим для розвитку емоційної сфери та формування здорової самооцінки. У процесі комунікації діти вчаться розпізнавати емоції інших і реагувати на них, що важливо для їхнього емоційного розвитку і соціалізації [7].

Дослідники О. Казачінер, І. Гордієнко, О. Цись використали альтернативної комунікації в навчанні та повсякденному житті

1. Навчальні програми та технології: існує багато спеціалізованих програм та додатків, які сприяють розвитку альтернативної комунікації у дітей з порушеннями мовлення. Вони включають в себе інтерактивні вправи, які навчають дітей використовувати символи та картинки для вираження думок і бажань. Такі програми можуть бути інтегровані в освітній процес, щоб допомогти дітям не тільки покращити комунікаційні навички, але й успішно засвоювати навчальний матеріал.

2. Соціальні навички: використання альтернативної комунікації дозволяє дітям інтегруватися в соціальне середовище, що є важливим аспектом їхнього розвитку. Такі методи комунікації дають можливість дітям брати участь у групових іграх, дискусіях та інших соціальних взаємодіях, що сприяє розвитку їхніх комунікативних та соціальних навичок.

3. Підтримка родини та вихователів: дуже важливо, щоб родина та вихователі дітей з порушеннями мовлення активно підтримували використання альтернативної комунікації. Це включає як навчання батьків і вчителів правильному використанню різноманітних інструментів альтернативної комунікації, так і створення середовища, в якому дитина може практикувати свої навички [3].

Альтернативна комунікація дозволяє дітям з важкими порушеннями мовлення зменшити бар'єри у спілкуванні, що полегшує їхню інтеграцію в

соціальні групи, такі як дитячий садок, школа чи інші соціальні середовища (С. Цимбал-Слатвінська, І. Бабій). Вона сприяє розвитку:

- Соціальних навичок: через використання альтернативної комунікації діти можуть взаємодіяти з однолітками, вчителями та іншими людьми, що допомагає їм розвивати соціальні зв'язки.
- Емоційної виразності: альтернативна комунікація дозволяє дітям виражати свої почуття та емоції, що також покращує їх психологічне благополуччя.
- Самостійності: Використання альтернативної комунікації може допомогти дітям краще орієнтуватися в повсякденних ситуаціях, таких як замовлення їжі, вибір одягу, вираження своїх потреб у навчальному процесі тощо.

Використання альтернативної комунікації допомагає дітям не відчувати себе відокремленими або ізольованими від інших, що позитивно позначається на їхній самооцінці і загальному емоційному стані.

Альтернативна комунікація є важливим інструментом для адаптації дітей з тяжкими порушеннями мовлення до соціуму, оскільки вона забезпечує їхнє право на спілкування, що є необхідним для їхнього розвитку та інтеграції в соціальні групи.

Вибір цифрових інструментів навчання залежить від специфіки порушення мовлення. З цією метою використовуються логопедичні ресурси.

GCompis – це програма для комп'ютерної підтримки дітей з порушеннями мовлення, яка є частиною альтернативних та допоміжних технологій. Вона була розроблена з метою допомогти дітям з тяжкими порушеннями мовлення та іншими специфічними потребами у комунікації.

Ця програма дозволяє користувачам створювати повідомлення за допомогою карток із зображеннями, тексту та символів, що допомагає дітям виражати свої думки, потреби та емоції. Вона може бути особливо корисною для дітей з аутизмом, порушеннями розвитку, мовними та комунікаційними труднощами.

Основні характеристики GCompis:

1. Інтерфейс, адаптований до дітей: програма має простий та зрозумілий інтерфейс, який дозволяє дітям самостійно або за допомогою вчителя або терапевта використовувати її.
2. Мультимедійний підхід: вона використовує поєднання графіки, звуків та тексту, що дозволяє дитині виражати думки навіть без мовлення.
3. Зручність у використанні: програма надає можливість створювати індивідуальні набори карток з символами, що відповідають потребам конкретної дитини.

Це один із прикладів того, як технології можуть допомогти дітям з порушеннями мовлення адаптуватися в соціумі та навчанні, полегшуючи процес комунікації і інтеграції в суспільство.

GCompis має кілька важливих переваг для дітей з порушеннями мовлення та іншими комунікаційними труднощами. Ось основні з них:

1. Індивідуальний підхід – програма дозволяє створювати індивідуалізовані набори карток та матеріалів, що підходять саме для потреб кожної дитини. Це дозволяє враховувати рівень розвитку мовлення та специфіку порушень, що у дітей з різними типами потреб у комунікації.

2. Простота у використанні – інтерфейс програми спрощений і зрозумілий, що дає можливість навіть дітям з обмеженими когнітивними можливостями користуватися програмою без допомоги дорослих. Програма має графічний інтерфейс із зрозумілими іконками та символами, що робить її доступною для дітей.

3. Мультимедійний підхід – GCompis використовує поєднання тексту, зображень і звуків, що дозволяє дітям краще розуміти і взаємодіяти з програмою. Це особливо корисно для дітей, які мають проблеми з усним мовленням, адже вони можуть вибирати символи або картинки, щоб виразити свої думки.

4. Розвиток комунікаційних навичок – програма сприяє розвитку комунікаційних навичок у дітей, допомагаючи їм виражати свої емоції, потреби та думки. Це дозволяє зменшити бар'єри у спілкуванні з однолітками та дорослими, що сприяє кращій інтеграції в соціум.

5. Адаптація до різних порушень мовлення – GCompis можна налаштувати для дітей з різними порушеннями мовлення, такими як аутизм, дизартрія, афазія, порушення розвитку тощо. Завдяки цьому програма є універсальним інструментом для допомоги дітям з різними типами потреб у комунікації.

6. Покращення соціальної інтеграції – завдяки можливості комунікувати за допомогою програми, діти можуть зменшити почуття ізоляції та покращити взаємодію з однолітками і дорослими. Це сприяє більш ефективній адаптації дитини в навчальному середовищі та суспільстві.

7. Можливість використання в навчанні – G Compis може бути використаний в навчальних закладах для підтримки дітей з порушеннями мовлення, що дає їм можливість активно брати участь у навчальному процесі та інтегруватися в групу. Це також дозволяє вчителям створювати індивідуальні навчальні програми для кожної дитини.

8. Зручність у навчанні та терапії – програма допомагає вчителям, логопедам і терапевтам відстежувати прогрес дітей та коригувати терапевтичний підхід відповідно до їхніх досягнень та потреб. Це дозволяє більш точно налаштувати методи лікування або навчання для кожної дитини.

9. Зниження стресу у дітей – оскільки GCompis забезпечує альтернативні засоби комунікації, діти можуть менше відчувати стрес і фрустрацію через неможливість виразити свої потреби або емоції. Це позитивно впливає на їхнє психоемоційне здоров'я.

10. Гнучкість і масштабованість – програма може бути використана як в індивідуальних, так і в групових заняттях, що робить її гнучким інструментом для різних ситуацій – від індивідуальних уроків до інтеграції в загально-освітній процес.

Загалом, GCompris є потужним інструментом, який сприяє розвитку дітей з порушеннями мовлення, допомагаючи їм інтегруватися в соціум і значно покращити їхні комунікаційні навички. Програма GCompris має ряд функцій, які допомагають дітям з порушеннями мовлення ефективно комунікувати. Ось один із можливих прикладів використання цієї програми:

Наведемо приклад. Тема: “Вибір предмета для їжі”.

Ситуація: дитина має обмежену здатність до усного мовлення, але потребує висловити, що вона хоче поїсти. У звичайній ситуації це може бути складно, але за допомогою програми GCompris дитина може вибрати з набору карток чи зображень, що відповідають її потребам.

Процес:

- На екрані з’являються різні зображення продуктів, які дитина може вибрати: яблуко, хліб, молоко, банан, суп тощо.
- Дитина натискає на зображення, яке найкраще відображає її бажання. Наприклад, дитина обирає зображення яблука.
- Програма за допомогою текстового або голосового повідомлення (якщо пристрій підтримує синтез мови) повідомляє: «Я хочу яблуко».

Результат: дитина, використовуючи символи або зображення, може ефективно і швидко передати свою потребу, зменшуючи стрес і тривогу, які можуть виникнути через неможливість висловити бажане словами. Це покращує комунікацію з оточуючими, забезпечує інтеракцію з іншими дітьми чи дорослими та сприяє її соціальній адаптації.

Програма дозволяє дітям створювати комунікаційні шаблони, що включають важливі для них речі, такі як базові потреби (їжа, вода, туалет), емоції (щастя, сум, страх), або навіть вибір предметів у навчальному процесі.

Картки з символами, піктограмами або зображеннями можна адаптувати під індивідуальні потреби дитини, що дозволяє створювати персоналізовані набори для різних ситуацій (повсякденне життя, навчання, ігри).

Програма GCompris допомагає дітям з порушеннями мовлення та комунікації реалізувати їхні базові потреби та емоції за допомогою візуальних і звукових матеріалів, що робить процес спілкування більш доступним і зрозумілим як для дітей, так і для тих, хто з ними працює (вчителі, логопеди, батьки).

Попри численні переваги, використання альтернативної комунікації має свої виклики. Найбільшим з них є необхідність у постійному супроводі та навчанні не лише дитини, а й її близьких, педагогів та інших фахівців. Крім того, не завжди є доступ до високоякісних та індивідуально підібраних програм і технологій, що значно ускладнює процес адаптації дітей у соціумі.

Висновки. Таким чином, альтернативна комунікація є потужним інструментом для адаптації дітей з тяжкими порушеннями мовлення до соціуму. Вона дає змогу дітям не тільки покращити свої комунікативні навички, але й розвивати когнітивні та емоційні здібності, що є необхідним для їх успішної інтеграції в суспільство. Однак для ефективного впровадження АК потрібно забезпечити доступ до відповідних ресурсів, підтримку з боку родини та педагогів, а також враховувати індивідуальні потреби кожної дитини.

Програма **GCompis** є інноваційним інструментом для дітей з порушеннями мовлення та комунікаційними труднощами, спрямованим на покращення їхніх навичок взаємодії з оточенням. Розроблена з урахуванням специфічних потреб дітей з різними формами порушень мовлення, програма використовує альтернативні та допоміжні технології для полегшення комунікації. GCompis дозволяє створювати індивідуалізовані набори карток із зображеннями, символами та текстом, що допомагає дітям виражати свої думки, емоції та потреби без використання усного мовлення. GCompis є потужним інструментом, що значно полегшує процес комунікації для дітей з порушеннями мовлення, сприяє їхній соціалізації та розвитку в умовах навчання та повсякденного життя.

Література

1. Бабич Н.М. Допоміжна комунікація як один із засобів формування комунікативних навичок у дітей з порушенням зору та інтелекту. Актуальні питання корекційної освіти. 2014. Вип. 4. С. 6–14.
2. Боряк О., Косенко Ю. Альтернативна комунікація як засіб розвитку мовленнєвої діяльності дітей із комплексними порушеннями. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 35. Т. 1. 2021. С. 264–270.
3. Казачінер О.С., Гордієнко І.В., Цись О.В. Стан проблеми використання альтернативної та допоміжної комунікації дітьми з порушенням мовленнєвого розвитку в Україні. Інноваційна педагогіка. № 22 (I), 2020. С. 60-63.
4. Павлюк Т.О., Борисова О.О. Мобільний додаток «Цифрова інклюзія» як засіб соціалізації та адаптації дітей з тяжкими порушеннями мовлення в освітніх навчальних закладах. The III International Scientific and Practical Conference «Society and science. Problems and prospects», January 25 – 28, 2022, London, England. 2022. P. 374-375.
5. Пивоварчук Т. О. Структура комунікативних здібностей. Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології». № 17. 2012. С. 419–427.
6. Цимбал-Слатвінська С.В., Бабій І.В. Формування соціальної взаємодії засобами додаткової та альтернативної комунікації. Інноваційна педагогіка. Випуск 43, т. 2. 2022. С. 48-51.
7. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Альтернативна і додаткова комунікація. Допоміжні технології: можливості для розвитку та спілкування. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 32 с.
8. Mayer, R. E. How Multimedia Can Improve Learning and Instruction. In The Cambridge Handbook of Cognition and Education Cambridge University Press. 2019. PP. 480-499.

References:

1. Babich, N.M. (2014). Dopomizhna komunikacija jak odin iz zasobiv formuvannja komunikativnih navichok u ditej z porushennjam zoru ta intelektu [Assistive communication as a means of developing communication skills in children with visual and intellectual disabilities]. *Aktual'ni pitannja korekcijsnoї osviti - Current issues of correctional education*, 4, 6–14 [in Ukrainian].
2. Borjak, O., Kosenko, Ju. (2021). Al'ternativna komunikacija jak zasib rozvitku movlennevoї dijtal'nosti ditej iz kompleksnimi porushennjami [Alternative communication as a means of developing speech activity in children with complex disorders]. *Aktual'ni pitannja gumanitarnih nauk - Current issues of the humanities*, 35, 1, S. 264–270 [in Ukrainian].
3. Kazachiner, O.S., Gordienko, I.V., Cis', O.V. (2020). Stan problemi vikoristannja al'ternativnoї ta dopomizhnoї komunikacii dit'mi z porushennjam movlennevogo rozvitku v Ukraїni [The state of the problem of using alternative and assistive communication by children with speech disorders in Ukraine]. *Innovacijna pedagogika - Innovative pedagogy*, 22 (I), 2020, 60-63 [in Ukrainian].
4. Pavljuk, T.O., Borisova, O.O. (2022). Mobil'nij dodatok «Cifrova inkluzija» jak zasib socializacii ta adaptacii ditej z tjazhkimi porushennjami movlennja v osvitnih navchal'nih zakladah [Mobile application "Digital inclusion" as a means of socialization and adaptation of children with severe speech disorders in educational institutions]. *The Third International Scientific and Practical Conference Society and science. Problems and prospects*. (pp. 374-375). London: England [in Ukrainian].
5. Pivovarchuk, T. O. (2012). Struktura komunikativnih zdibnostej [The structure of communicative abilities]. *Zbirnik naukovih prac' «Problemi suchasnoї psihologii» - Collection of scientific works "Problems of modern psychology"*, 17. 2012, 419–427 [in Ukrainian].
6. Cimbalslatvins'ka, S.V., Babij, I.V. (2022). Formuvannja social'noї vzaemodii zasobami dodatkovoї ta al'ternativnoї komunikacii [Formation of social interaction by means of additional and alternative communication]. *Innovacijna pedagogika - Innovative pedagogy*, 43, 2, 48-51 [in Ukrainian].
7. Chajka, M. S., Usatenko, G. V., Krivonogova, O. V. (2021). *Al'ternativna i dodatkova komunikacija. Dopomizhni tehnologii: mozhlivosti dlja rozvitku ta spilkuvannja [Alternative and Augmentative Communication. Assistive Technologies: Opportunities for Development and Communication]*. Kii: FOP Usatenko G. V. [in Ukrainian].
8. Mayer, R. E. (2019). *How Multimedia Can Improve Learning and Instruction. In The Cambridge Handbook of Cognition and Education* Cambridge University Press [in English].

